

Spis treści

Podziękowania	5
Przedmowa	9
Rozdział I: Skąd wzięła się inscenizacja? Pochodzenie i teoria	13
1. U źródeł inscenizacji: uwagi historyczne	21
1.1. Émile Zola	21
1.2. André Antoine	22
1.3. nurt symbolistyczny	25
2. Etapy ewolucji inscenizacji	27
2.1. Od 1887 do 1914 r.	27
2.2. Lata 1900–1930	28
2.3. Lata 1910–1930	28
2.4. Lata 1920–1940	29
2.5. Lata 1930–1940	29
2.6. Lata 1945–1965	31
2.7. Przełom 1968 r. i reakcja polityczna w latach 70. .	32
2.8. „Wszystko jest kulturą”, lata 80.	32
2.9. Powrót tekstu i nowe dramatopisarstwo w latach 90.	33
Rozdział II: Na granicy inscenizacji	37
1. Czytanie sceniczne	37
2. Nie-inscenizacja	40
3. Inscenizacja improwizowana	50

Rozdział III. Inscenizacja i performans – na czym polega różnica?	55
1. <i>Mise en scène i performans: niestabilna para</i>	55
1.1. W ciągu pierwszych dwóch dekad XX w.	58
1.2. W latach 20. i 30.	58
1.3. W latach 30. i 40.	58
1.4. W latach 50. i 60.	59
1.5. W latach 70.	60
1.6. Od początku lat 80.	63
2. Para <i>performance/mise en scène</i> – stan aktualny	65
2.1. Konstytuowanie się tekstu współczesnego	66
2.2. Od autorstwa do wyobcowania	68
2.3. Inkorporacja	70
3. Pięć przykładów współpracy	71
3.1. Simon McBurney: <i>Mnemonic</i>	71
3.2. Peter Brook: <i>Je prends ta main dans la mienne</i> (Biorę twoją dłoń w moją)	73
3.3. Declan Donnellan: <i>Wieczór Trzech Króli</i>	74
3.4. Jean Lambert-wild: <i>Mue. Première mélopée</i> (Mutacja. Pierwsza melopeja)	76
3.5. <i>Les Coréens</i> (Koreańczycy) inscenizowani w Korei	80
4. Konkluzje: <i>performance studies/theatre studies</i>	89
Rozdział IV. Tendencje scenograficzne we Francji	95
1. Moce scenicznej iluzji	97
2. Fantazmat i rzeczywistość	99
3. Przenikanie obrazu	100
4. Echa przestrzeni	103
5. Migracja mikroprzestrzeni	105
6. Cisza przestrzeni	107
7. Konkluzje	109
Rozdział V. Rozgrywanie tekstów współczesnych	113
1. <i>Walka Czarnucha z psami</i>	116
2. <i>Tato musi jeść</i>	118
3. <i>Le Bonheur du vent</i> (Szczęście wiatru)	121
4. <i>À tous ceux qui...</i> (Za tych wszystkich, którzy...)	124
5. <i>Hier, c'est mon anniversaire</i> (Wczoraj są moje urodziny)	130
6. <i>Les Baigneuses</i> (Kąpiące się)	133
7. Konkluzje	136

Rozdział VI. Międzykulturowa pułapka: rytualność i inscenizacja w wideo Gómeza-Peñi	143
1. Kontekst aktualny	145
2. Rytual?	148
3. Antropologia na opak?	150
4. Ciało o zmiennych tożsamościach?	152
5. Inscenizacja jako teatralizacja rytuałów?	155
Rozdział VII. Teatr w innej kulturze: Korea	161
1. Sezon w raj	162
2. Teatr koreański widziany z oddali	167
2.1. Dokąd zmierza społeczeństwo?	167
2.2. Dokąd zmierza kultura?	169
2.3. Dokąd zmierza inscenizacja?	172
2.4. Między inscenizacją i performansem	173
Rozdział VIII. Media na scenie	177
1. Teatr i media	177
2. Technologie/media	182
3. Inne media w przedstawieniu	183
4. Milowe kroki	184
5. Wideo i jego możliwości na scenie	186
6. Oddziaływanie mediów na percepcję	187
7. Propozycje, jak analizować media na scenie	189
8. Hipotezy robocze	190
9. Cztery przykłady	194
9.1. <i>Paradis (Raj)</i> Dominique Hervieu i José Montalvo	194
9.2. <i>Cappuccetto Rosso (Czerwony Kapturek)</i> Renégó Pollescha	196
9.3. <i>Zbrodnia i kara</i> Franka Castorfa	200
9.4. <i>The Passions (Namiętności)</i> Billa Violi	202
10. Konkluzje	210
Rozdział IX. Dekonstrukcja inscenizacji postmodernistycznej	213
1. Niemożliwość wymazania palimpsestu	215
2. Dekonstrukcja i rekonstrukcja tradycji	217
3. Niewypowiedzalność sensu	218
4. Kryzys reprezentacji i chóralność	220
5. Pochwała pustki i powolności	223

6.	Zdegradowany rytuał powtórzenia	225
7.	Odejście od przedstawienia	227
8.	Zdekonstruować przedstawienie	229
8.1.	Wybór dramaturgiczny	229
8.2.	Rekonstrukcja	231
8.3.	Dyseminacja i decentryczność	233
8.4.	Krzyk ciszy, pustka w sercu	234
8.5.	Albo postmodernizm albo nic	235
9.	Konkluzje: „Kończąc z boskim osądem” (Artaud) i dekonstrukcją?	236

Rozdział X. Teatr gestu i dramaturgia aktora 241

1.	<i>May B. Maguy Marin</i> : ten inny, który mnie dotyka	243
2.	<i>Itsi Bitsi</i> : dramaturgia aktorki	245
3.	<i>Le Chant perdu des petits riens</i> (<i>Stracona pieśń o drobnostkach</i>) – Claire Heggen i Yves Marc. Delikatna sztuka kontaktu	250
4.	<i>Les Étourdis</i> (<i>Roztrzępani</i>), <i>La Cour des grands</i> (<i>Dwór możnych</i>) – Macha Makaïeff i Jérôme Deschamps. Ciało rozbite ...	252
5.	Od <i>body art</i> niegdyś do różnorodnych tożsamości dzisiaj	254
6.	<i>Andromacha</i> pełnym ciałem – wzrok i słuch Michela Liarda	257
7.	<i>White on White</i> (<i>Biały na białym</i>) Guillerma Gómeza-Peñi: pisać tożsamość	260
8.	<i>Les Éphémères</i> (<i>Efemerydy</i>) zespołu Théâtre du Soleil: inwencja zbiorowa	262
9.	<i>The Biography Remix</i> (<i>Zremiksowana biografia</i>) Mariny Abramović: ciało między performansem i inscenizacją	268

Rozdział XI. Blaski i nędze interpretacji klasyki 275

1.	„Efekt klasyczny”	277
2.	Trudna typologia	278
2.1.	Archeologizująca rekonstrukcja	279
2.2.	Historyzacja	280
2.3.	Odzyskanie	281
2.4.	Praktyka znacząca	282
2.5.	Rozkład na części (<i>mise en pièce<s></i>)	283
2.6.	Powrót do mitu	284
2.7.	Zaprzeczenie	284
3.	Koniec radykalizmu, fascynacja teraźniejszością	284
3.1.	Aktor	285
3.2.	Widz	287
3.3.	Autor	287

4.	Nowe formy dawnych pytań	289
4.1.	Ponowne pojawienie się ciał	289
4.2.	Ponowne oswojenie klasycznego języka	292
4.3.	Odtworzenie barokowej deklamacji	292
4.4.	„Rekontekstualizacja” inscenizacji	295
4.5.	Rekontekstualizacja radykalna czy należyta?	295
5.	Nowy stosunek do tradycji	297
6.	Operacje na klasykach	300
6.1.	Zmiana czasu i miejsca	300
6.2.	Zmiana fabuły	301
6.3.	Zmiana intrygi	302
6.4.	Zmiana tekstualności	303
6.5.	Zmiana systemu postaci	305
6.6.	Zmiana konwencji i figuracji	305
6.7.	Zmiana paradygmatu: performans dla inscenizacji	306
6.8.	Zmiana kontekstu kulturowego	307
7.	Kilka znaków czasu	309
8.	Przykład synkretyzmu: <i>Hamlet</i> Petera Brooka	315
9.	Konkluzje	321
Rozdział XII. Inszenizacja na ostatniej linii obrony		327
1.	Harmonia: <i>Pokojówki</i>	331
2.	Rekonstrukcja: <i>Black Battles with Dogs</i> (<i>Walka Czarnucha z psami</i>)	334
2.1.	Ponowna kontekstualizacja/konkretyzacja	334
2.2.	Różnice stylu gry	336
3.	Sklarowanie: <i>Rouge décanté</i> (<i>Sklarowana czerwień</i>)	338
3.1.	Redukcja sceniczna	338
3.2.	Sklarowane media	340
4.	Łączenie: <i>Pluie d'été à Hiroshima</i> (<i>Letni deszcz w Hiroszimie</i>)	342
4.1.	Łączenie	342
4.2.	Inszenizowanie sposobu pisania	344
4.3.	Doświadczenie dźwiękowe	346
5.	Przenikanie pozorów: <i>Gens de Séoul</i> (<i>Ludzie z Seulu</i>)	346
6.	Obudowa (Kadrowanie): <i>Cargo Sofia–Avignon</i>	349
6.1.	Teatr w ruchu	349
6.2.	Granice teatru	350
7.	Cisza: <i>Les Marchands</i> (<i>Kupcy</i>)	353
7.1.	Dźwięk i obraz	354
7.2.	Autorska inscenizacja	355
7.3.	Pokusa ciszy	357

Rozdział XIII. Konkluzje. Dokąd zmierza inscenizacja? ..	361
1. Kręty szlak	362
2. Bilans pełen kontrastów: lata 90. XX w.	365
2.1. Czynniki socjologiczne	365
2.2. Czynniki teatralne	367
2.3. Choroby inscenizacji	368
3. Zakwestionowanie inscenizacji i jej nowe funkcje	372
4. Inscenizator i jego sobowtóry	377
4.1. Aktor	378
4.2. Autor	379
4.3. Dramaturg	379
4.4. Kierownicy aktorów	381
4.5. Esteta form	383
4.6. Muzyk ciszy	384
4.7. Choreografia ciszy	385
4.8. Ani bóg, ani mistrz, ani inscenizator	386
5. Od widza do zgromadzenia teatralnego	387
5.1. Wyczerpanie się teorii widza	387
5.2. Ponowne pojawienie się zranionej publiczności ..	388
5.3. Zbita z tropu wspólnota i zgromadzenie rozebrane na części	389
6. O wierności, albo trudne życie pary tekst–przedstawi- nie	390
6.1. Para tekst–przedstawienie	390
6.2. Posępna wierność?	393
6.3. Trzy przykłady odrodzenia się wierności	394
6.4. Historyczna relatywność dualizmu	398
6.5. Pomieszanie ról	400
6.6. Wyspa czy półwysep?	400
6.7. Ponowne rozważenie pary tekst–przedstawienie .	402
7. Dokąd zmierzamy?	407
Bibliografia	410
Słownik pojęć	413
Indeks nazwisk	419
Indeks pojęć	429
Spis ilustracji	436

Spis ilustracji

Fot. 1.	Rimbaud, <i>Iluminacje</i> , inscenizacja Christian Rist. Fot. © Christian Rist	51
Fot. 2.	Jean Lambert-wild, <i>Mutacja. Pierwsza melopeja</i> , na zdjęciu Groupe 326. Fot. © Jean Lambert-wild	77
Fot. 3.	Michel Vinaver, <i>Koreańczycy</i> , inscenizacja Marion Schoevaert i Byun Jung-Joo, na zdjęciu Wuturi Players. Fot. © Kim Kwang-Lim	82
Fot. 4.	Marguerite Duras, <i>Bestia w dżungli</i> , inscenizacja Éric Vigner, zdjęcie zrobione w Théâtre de Lorient. Fot. © Alain Fonteray	101
Fot. 5.	Albert Cohen, <i>Książka o mojej matce</i> , inscenizacja Alain Timar, na zdjęciu Paul Camus i Stéfano Fogher w Théâtre des Halles, Awinion 2003. Fot. © Manuel Pascual	105
Fot. 6.	Noëlle Renaude, <i>Za tych wszystkich, którzy...</i> , inscenizacja Claude Maurice i Joël Collot, zdjęcie z Théâtre Jean-Vilar, Montpellier. Fot. © Jean-François Guiret	125
Fot. 7.	Jean-Paul Dias w <i>Czterdziestu eklogach</i> Noëlle Renaude, inscenizacja Frédéric Maragnani. Fot. © Frédéric Maragnani	128
Fot. 8.	Eugène Durif, <i>Wczoraj są moje urodziny</i> , inscenizacja Olivier Couder i Patricia Zehme. Fot. © Olivier Couder	131
Fot. 9.	Kim Kwang-Lim, <i>Wuturi</i> , inscenizacja Lee Sang-Woo. Fot. © Patrice Pavis	166
Fot. 10.	Kim Kwang-Lim, <i>Wuturi</i> , inscenizacja Lee Sang-Woo. Fot. © Patrice Pavis	175
Fot. 11.	<i>Czerwony Kapturek</i> , tekst i inscenizacja René Pollesch. Fot. © Patrice Pavis	198
Fot. 12.	Sarah Kane, <i>4.48 Psychosis</i> , inscenizacja Park Jung-Hee. Fot. © Park Jung-Hee	230
Fot. 13.	Sarah Kane, <i>4.48 Psychosis</i> , inscenizacja Park Jung-Hee. Fot. © Park Jung-Hee	231

Fot. 14.	Sarah Kane, 4.48 <i>Psychosis</i> , inscenizacja Park Jung-Hee. Fot. © Park Jung-Hee	235
Fot. 15.	Iben Nagel Rasmussen, <i>Itsi Bitsi</i> , inscenizacja Eugenio Barba. Fot. © Paul Østergaard	246
Fot. 16.	Iben Nagel Rasmussen, <i>Itsi Bitsi</i> , inscenizacja Eugenio Barba. Fot. © Tony d'Urso	248
Fot. 17.	Claire Heggen, <i>Stracona pieśń o drobnostkach</i> , inscenizacja Claire Heggen i Yves Marc, na zdjęciu Théâtre de Mouvement. Fot. © François Figlarz	251
Fot. 18.	Racine, <i>Andromacha</i> , inscenizacja Michel Liard. Fot. © Vincent Jacques	258
Fot. 19.	Théâtre du Soleil, <i>Efemerydy</i> , Théâtre du Soleil i Ariane Mnouchkine. Fot. © Charles-Henri Bradier	264
Fot. 20.	Marina Abramović, <i>The Biography Remix</i> , inscenizacja Michael Laub. Fot. © Patrice Pavis	270
Fot. 21A i 21B.	Marina Abramović, <i>Zremiksowana biografia</i> , inscenizacja Michael Laub. Fot. © Patrice Pavis	271
Fot. 22.	Sade, <i>Teresa filozof</i> , inscenizacja Anatolij Wasiljew, Odéon 2007. Fot. © Patrice Pavis	283
Fot. 23.	Racine, <i>Ifigenia</i> , inscenizacja Ophélie Teillaud. Fot. © Guy Delahaye	291
Fot. 24.	<i>Uliczka przyjemności</i> , inscenizacja Bastien Ossart i Bénédicte Lavocat, Théâtre du Ranelagh, czerwiec 2007. Fot. © Pierre Hajek	293
Fot. 25.	Bertolt Brecht, <i>W dżungli miast</i> , inscenizacja Frank Castorf. Fot. © Patrice Pavis	304
Fot. 26.	Racine, <i>Fedra</i> , inscenizacja Philippe Adrien. Fot. © Antonia Bozzi	308
Fot. 27.	Szekspir, <i>Makbet</i> , inscenizacja Jürgen Gosch. Fot. © Patrice Pavis	311
Fot. 28.	Szekspir, <i>Makbet</i> , scena amerykańskiego hymnu, inscenizacja Jürgen Gosch. Fot. © Patrice Pavis	311
Fot. 29.	Genet, <i>Pokojówki</i> , inscenizacja Alain Timar, zdjęcie wykonane w Théâtre des Halles. Fot. © Manuel Pascual	331
Fot. 30.	Marguerite Duras, <i>Letni deszcz w Hiroszimie</i> , inscenizacja Éric Vigner. Fot. © Patrice Pavis	343
Fot. 31.	Oriza Hirata, <i>Ludzie z Seulu</i> , inscenizacja Frédéric Fisbach. Fot. © Patrice Pavis	347
Fot. 32.	Stephan Kaegi, <i>Cargo Sofia-Essen</i> , inscenizacja Stephan Kaegi. Fot. © Patrice Pavis	352
Fot. 33.	Szekspir, <i>Hamlet</i> , inscenizacja Árpád Schilling, Bobigny 2007. Fot. © Patrice Pavis	405